

ZPRÁVY / MISCELLANEA

Dvě výročí Jana Šprincla připomnělo vydání jeho latinského překladu Erbenovy *Kytice*

Rok 2018 pomyslně spojil dvě výročí – sto let od narození a třicet let od úmrtí – brněnského klasického filologa, překladatele, propagátora živé latiny a dlouholetého jednatele brněnské pobočky Jednoty klasických filologů PhDr. Jana Šprincla. U této příležitosti se konečně dočkal knižního vydání jeho latinský překlad známé Erbenovy sbírky balad *Kytice* – v latině *Fasciculus florum*.¹

Jan Šprincl se narodil 26. září 1917 v pohraničním Pudlově nedaleko Bohumína. Brzy se však jeho rodina přestěhovala nejprve do Místku a následně do Brna, kde mladý Šprincl složil maturitní zkoušku a nastoupil na studium klasické filologie na filozofické fakultě Masarykovy univerzity. Patřil tedy k žákům generace otců zakladatelů brněnské klasické filologie – Františka Novotného, Ferdinanda Stiebitze a Jaroslava Ludvíkovského. Jeho studium přerušila druhá světová válka, během níž byly všechny české vysoké školy uzavřeny. Šprincl tedy mohl studium úspěšně zakončit až roku 1946. Tou dobou již zároveň působil jako gymnaziální profesor ve Svitavách. Pro svůj vyhraněný světonázor, jenž nebyl v souladu se společenským vývojem po únoru 1948, byl však nucen tuto pozici opustit a po několika letech, které strávil výukou na středních školách ve Vítějvsi a v Březové nad Svitavou, se nakonec v roce 1952 uchýlil do brněnské Universitní knihovny, kde začal pracovat jako odborný knihovník.

Ještě v průběhu svého středoškolského pedagogického působení pracoval pod vedením prof. Novotného na rigorózní práci, jejímž výsledkem byl

¹ Více o publikaci viz na www.classics.phil.muni.cz/kytice. Následující příspěvek vychází z podrobnějšího pojednání o Šprinclově životě a díle v předmluvě této publikace.

pětisvazkový soupis *Básnické obrazy u Platóna* (1950). Současně se věnoval také překladatelské činnosti – překládal Aristofana (*Oblaky*, 1954), Plauta (*Komedie o hrnci*, 1956) a Pindara (*Olympijské zpěvy*, 1968). Při překladu všech těchto autorů zároveň vždy detailně studoval jejich jazyk a styl a seznamoval se se staršími překlady antických děl do češtiny obecně (výsledkem tohoto studia se později stala skripta *Vývoj českého překladu z antické literatury*, 1979). Jan Šprincl byl skutečně filologem v pravém slova smyslu – totiž milovníkem jazyka. O jeho mimořádném jazykovém nadání snad dostatečně vypovídá, že v roce 1958 složil tlumočnické zkoušky a působil v Čedoku jako externí tlumočník z angličtiny, francouzštiny, němčiny a ruštiny. Ovládal však také novou řečtinu a hovořil plynně latinsky.

O živou latinu se začal výrazněji zajímat s nastupujícím politickým uvolněním v 60. letech. Společně s Janem Novákem, známým hudebním skladatelem a novolatinským básníkem, stál u zrodu *Sodalitas amicorum Latinitatis* – volného uskupení brněnských intelektuálů, kteří se pravidelně scházeli a hovořili spolu latinsky na nejrůznější témata. Šprincl zde především prezentoval své překlady české poezie do latiny, jimiž se v této době začal zabývat. Kromě toho s nimi seznamoval také mezinárodní publikum, a to prostřednictvím časopisů *Vox Latina* a *Vita Latina*, kde se jeho překlady začaly objevovat od roku 1966. Šlo zejména o dílo symbolisty Otokara Březiny, které Šprincl postupně přeložil kompletně, stejně tak se úplného překladu dočkala Erbenova *Kytice*. Z velké části převedl Šprincl do latinských veršů také *Slezské písně* svého krajana Petra Bezruče, výběrově pak překládal básně dalších českých básníků – Jaroslava Vrchlického, Vítězslava Háalka či Josefa Václava Sládka – a do latiny převedl také Kvapilovo libreto ke známé Dvořákově opeře *Rusalka*.

O překladu české literatury do latiny uvažoval Jan Šprincl i v rovině teoretické a věnoval této problematice svůj referát na jednom z mezinárodních kongresů příznivců živé latiny, jichž se pravidelně účastnil,² a několik odbor-

² ŠPRINCL, JAN. De quodam problemate stilistico, in quod incidimus, si versus e lingua vernacula in linguam Latinam vertimus. In *Acta conventus omnium gentium Latinis litteris linguaeque fovendis: Bucarestiis a die XXVIII mensis Augusti ad diem III mensis Septembris A. MDCCCCLXX*. Bucarestiis: Centrul de Multiplicare al Univ. 1970, s. 307–316.

ných statí.³ Zamýšlel se v nich nad otázkou, jaký latinský prozodický systém se nejlépe hodí pro překlad českých přízvuchných veršů. Jeho předchůdce, profesor třebíčského gymnázia František Palata (1870–1946), převáděl české básně do latinských veršů striktně časomírou. Šprincl s ní v počátcích experimentoval také, nakonec se však rozhodl od ní upustit a většinu básní přeložil přízvuchně, případně se pokoušel o jakousi střední cestu – o verše přízvuchně-časoměrné, které sám považoval za pro latinu vůbec nejvhodnější, jelikož se v nich uplatňují oba prozodické elementy (kvantita i kvalita, délka slabik i přízvuk) stejnou měrou. Zjednodušeně řečeno jde o takové časoměrné verše, v nichž se veršový přízvuk plně shoduje s přirozeným slovním přízvukem.⁴

Nad těmito a dalšími podobnými otázkami získal na počátku 70. let Jan Šprincl možnost diskutovat také se studenty, když na tehdejší brněnské Katedře starověké kultury začal vyučovat nejprve externě, od roku 1973 jako odborný pracovník, latinskou stylistiku a později také řečtinu. Kromě toho se zde věnoval lexikografii (spolupracoval na výběrovém latinském diferenčním slovníku), hodnocení staršího českého překladu antické literatury (viz výše) a vztahům mezi antickou a českou kulturou obecně.

V roce 1981 odešel do penze, i nadále se však věnoval odborné činnosti. Především značně přispěl hesly týkajícími se novolatinské tvorby do nově vznikajícího *Slovníku latinských spisovatelů* (1984). Věnoval se však nadále také překladu. Zkompletoval své překlady Březiny a Erbena a postaral se, aby se ve strojopisném vydání dostaly do fondu knihovny pro klasickou filologii na Katedře starověké kultury. Jedna kopie překladu Březinova díla dokonce pronikla až do vatikánské knihovny – jako dar papeži Janu Pavlu II. u příležitosti výročí příchodu Konstantina a Metoděje na Velkou Moravu. Jako by Šprincl cítil, že se blíží konec jeho života, a snažil se zanechat svou práci dalším generacím.

Jan Šprincl zemřel 5. listopadu 1989. Listopadových událostí, které nastaly záhy a přinesly konec režimu, jenž se na jeho osudech tolik podepsal, se

³ ŠPRINCL, Jan. K překladu českých veršů do latiny. *Listy filologické*, 1972, 95, č. 1, s. 3–8. Rovněž ŠPRINCL, Jan. O překládání českých veršů do latiny: Stylistická problematika. *Zprávy Jednoty klasických filologů*, 1972, 14, s. 26–39.

⁴ Šprincl takto přeložil např. začátek *Svatebních košil* (v překladu *Sponsa lemuris*).

již bohužel nedožil. V překotné revoluční atmosféře si jeho odchodu možná mnoho lidí ani nevšimlo. Tím spíše, že Šprincla většina jeho vrstevníků považovala tak trochu za podivína a moc si s ním nerozuměla. Jeho výjimečnost dokážeme lépe ocenit až nyní, s odstupem času. V jednom z dopisů prof. Dirkoví Sacré, jednomu z evropských příznivců živé latiny, s nimiž byl v kontaktu, Šprincl napsal, že se svým dílem „snažil uchovat v Československu novolatinskou tradici, jež se zde nacházela v nebezpečí smrti“ (*conatur conservare traditionem Neolatinam in Bohemoslovacia, quae ibi in periculo mortis invenitur*). A to se mu zcela určitě podařilo. V roce 2013 se knižního vydání dočkal jeho latinský překlad kompletního díla Březinova,⁵ nyní u příležitosti výše zmíněných dvou výročí byl v bilingvním latinsko-českém ilustrovaném vydání publikován také jeho překlad Erbenovy *Kytice* (viz výše). Odkaz Jana Šprincla je tedy stále živý.

Tomáš Weissar (Brno)

⁵ BŘEZINA, Otokar. *Básnické spisy – Opera poetica*. Červený Kostelec: Pavel Mervart 2013.